

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Emilio Iturriondobeitia Larruzea

*Amorebieta-
Etxano, Bizkaia
(1924-2015)*

Aurkibidea

Biografia

Larreako Katian jaio zen. Aita ondoko etxe batekoa zuen eta ama Gorozika (gaur egun Muxika) aldekoa. 7 neba-arrebatatik zaharrena izan zen. Umetan Kaitanako eskolan eta Larreako fraideetan ikasi zuen. 11 urte gaz bere izekoaren tabernan, Lupenen, hasi zen beharrean. Gerra Zibileko kontuak oso ondo gogoratzen ditu, asko eragin baitzien: etxetik alde egin behar izan zuten Artzentales aldera, bueltan etxe ia hutsik topatu zuten, izeko kartzelaratu eta handik lasterrera hil zen... 1959. urtean, Andoainera (Gipuzkoa) joan zen bizitzen eta ordudanik bertan egin zuen bizimodua. Bere berbetan herri bietako nahastea nabari da.

Zintak

AMO-127

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-07-09
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxazarra, Ainhoa

AMO-128

- **Proiektua:** Zornotzako ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Goiria Mendiola, Nerea
- **Data:** 2012-07-09
- **Iraupena:** 71 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Eskola eta maistra partikularrak

- **Erref:** AMO-127/003
- **Iraupena:** 0:02:30. **Hasi:** 00:08:45. **Bukatu:** 00:11:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Sei urte zituela hasi zen Emilio eskolan. Behin, txizalarri zen eta maisuak ez zion komunera joateko baimenik eman. Bertan egin zuen txiza, mahaiaren kontra. Eskolan ez zuela ezer ikasten ikusi zuten gurasoek eta maistra birengana bidali zuten, 'Kojo'-ren taberna aurrera. Ostean, Larreako fraideengana bidali zuten gurasoek.</p>

2. Larreako fraideen eskola

- **Erref:** AMO-127/004
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:11:15. **Bukatu:** 00:14:36
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

Emilio kanpoko ikaslea zen fraideetan, baina barruko ikasle asko zegoen bertan. Gero, beste eraikin batera eraman zituzten barruko ikasleok, Zornotzara, eta kanpokoak baino ez ziren geratu Larrean. Maisu bi eduki zituzten eskolan: Aita Ramon eta Aita Leon. Gustura ibiltzen ziren fraideekin, nahiz eta lantzean behin zigorrak jaso.

3. Garrantzi handia garbitasunari eskolan

- **Erref:** AMO-127/005
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:14:36. **Bukatu:** 00:16:22
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Ikasgaiak eta ikasmateriala
- Ohiturak eta bizimodua » Jantzi eta orraztu » Garbitasun pertsonala

Laburpena:

"Urbanidad e higiene" izeneko ikasgaia zeukaten fraideekin eta egunero begiratzen zuten ikasleak garbi zetozen edo ez.

4. Francoren aurkako tropak Larrean

- **Erref:** AMO-127/008
- **Iraupena:** 0:04:45. **Hasi:** 00:21:00. **Bukatu:** 00:25:45
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Gerran hildakoak eta zauritutakoak
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

<p>Gerra sasoian, Larreako fraide bat fusilatu zuten, gorozikarra: Aita Roman. Bertan hil zuten, Larreako komentuko hormaren kontra. Larrean Francoren kontrako tropa asko egon zen, ANVkoak esaterako. Francotarren aurka borroka gogorra eduki zuten hauek Pajares inguruan.</p>

5. Fusilaketak Larreako komentuan

- **Erref:** AMO-127/009
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:25:45. **Bukatu:** 00:27:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa

Laburpena:

Komentuan abertzale batailoi asko egon zen. Erreketeak bertara sartu, eta komentuan bertan fusilatu zituzten hainbat abertzale.

6. Gerran etxetik irten beharra

- **Erref:** AMO-127/010
- **Iraupena:** 0:04:13. **Hasi:** 00:27:05. **Bukatu:** 00:31:18
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Bonbardeoa orduko alde egin zuen Emilioren familiak etxetik Apariñora. Orduan, CNT eta antzeko taldeak ibiltzen ziren etxerik etxe barruan zegoen guztia lapurtzen. Istiluak sortzen ziren sarritan eta horregatik Apariñotik ere irten egin behar izan zuten.

7. Artzentalesen gerra sasoian

- **Erref:** AMO-127/011
- **Iraupena:** 0:03:35. **Hasi:** 00:31:18. **Bukatu:** 00:34:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka
- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Ihes egin beharra

Laburpena:

Lehenengo Bilbon egon ziren, gero Turtziozen, ostean Villaverden eta azkenik Artzentaleseko baserri batean. Egunero joan behar izaten zuen Emiliok Turtziozera jatekoen bila. Mendirik mendi ibiltzen zen, oraindik lainoa kendu barik zegoenean. Behin, Artzentalesen zeudela, bonbak jaurti zizkieten etxe gainera.

8. Egunero bonbardaketak

- **Erref:** AMO-127/012
- **Iraupena:** 0:01:54. **Hasi:** 00:34:53. **Bukatu:** 00:36:47

- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Turtziozera zihoala, txori-habia bat ikustera gelditu zen bidean. Orduantxe hasi ziren Turtzioz bonbardatzen. Txori-habia ikustera joan zelako ez zuen bonbardaketak harrapatu. Egunero botatzen zituzten bonbak: goizeko bederatzieta hegazkin bat pasatzen zen ikuskatzera eta arratsaldean gainontzekoak agertzen ziren bonbak botatzera.

9. Durangoko bonbardaketa

- **Erref:** AMO-127/013
- **Iraupena:** 0:03:13. **Hasi:** 00:36:47. **Bukatu:** 00:40:00
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Durangoko bonbardaketa ikaragarria izan zen. Goizeko zortziak aldera hasi ziren bonbak botatzen. Dena ikusi zuen Emiliok etxetik. Gernikakoa baino gogorragoa izan zen. Durangon jende piloa batzen zen, Ezkurdin, eta hildako asko egon zen egun hartan.

10. Lehenengoz Larrean bonbak ikusi zituenekoa

- **Erref:** AMO-127/014
- **Iraupena:** 0:04:21. **Hasi:** 00:40:00. **Bukatu:** 00:44:21
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Gerra hasi zenean, izekorenean egon zen Emilio, tabernan laguntzen. Behin, Villasanteko familiak behorrekin bidali zuen Emilio Ergoieneko etxe batera bitxiak eramatera. Bidean zihoala, Larrea gainean hegazkin bi bonba bi botatzen ikusi zituen. Orduan ikusi zituen bonbak lehenengoz.

11. Francoren armada Artzentalesen sartu zenekoa

- **Erref:** AMO-127/015
- **Iraupena:** 0:02:58. **Hasi:** 00:44:21. **Bukatu:** 00:47:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Borroka

Laburpena:

Abertzaleek ituna sinatu zuten italiarrekin eta euren burua entregatu egin zuten. Orduan, Artzentesetik alde egin zuten abertzaleek, baina Francotarrak ez ziren sartzera ausartzen. Herriko andre batek joan behar izan zuen euren bila. Beorlegi koronela zegoen euren artean.

12. Izeko lapurtzat hartu zuten gerra ostean

- **Erref:** AMO-127/016
- **Iraupena:** 0:03:00. **Hasi:** 00:47:19. **Bukatu:** 00:50:19
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerra zibila (1936-1939) » Errepresioa
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Gerratik bueltatu zirenean, izekoren taberna apurtuta topatu zuten. Istilu asko zegoen orduan. Izekok, esaterako, jertse bat aurkitu eta mutiko bati eman zion. Izeko lapurtzat hartu zuten orduan eta beste lapurreta batzuk egotzi zizkioten. Kartzelara eraman zuten eta hiru hilabete hil zen, disgustuaren disgustuaz.

13. Gerratik bueltan etxea hutsik

- **Erref:** AMO-127/017
- **Iraupena:** 0:02:28. **Hasi:** 00:50:19. **Bukatu:** 00:52:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Gerratik itzulera

Laburpena:

Artzentesetik bueltatu zirenean, etxean erlojua eta kaxa bat baino ez zuten topatu. Bizimodua hutsetik hasi behar izan zuten. Urrian eskolara hasi zen Emilio, baina hilabete bi baino ez zituen egin.

14. Domeketan ardo zuria

- **Erref:** AMO-128/002
- **Iraupena:** 0:03:06. **Hasi:** 00:03:05. **Bukatu:** 00:06:11
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Ardo beltza edaten zen. Domeka goizetan ardo zuria edaten zuten; dendak irekita egoten ziren, jende asko joaten zelako Amorebietara inguruko herrietatik. Zela janzten ziren kontatzen du. Tabernan gertaturiko pasarte bat kontatzen du.

15. Santanatzu egunez

- **Erref:** AMO-128/003

- **Iraupena:** 0:03:38. **Hasi:** 00:06:11. **Bukatu:** 00:09:49
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Kostaldetik etorrira, arraina banatzen zuten goizetan. Santanatxu egun batez, sei banda aritu ziren jotzen eta jotzen jarraitu zezaten, oilaskoa eta txanpaina jan eman zizkieten. Gisasola apaizari buruzkoak kontatzen ditu.

16. Santanatxu egunez mozorrotzea

- **Erref:** AMO-128/006
- **Iraupena:** 0:01:18. **Hasi:** 00:14:52. **Bukatu:** 00:16:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:

Santanatxu egunez beraiek hasi ziren mozorrotzen. Kortxoa erre eta aurpegia zikintzen zuten.

17. Santa Ageda eskea eta txitxiburduntzia

- **Erref:** AMO-128/010
- **Iraupena:** 0:02:44. **Hasi:** 00:21:06. **Bukatu:** 00:23:50
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Santa Ageda
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Ohiturak eta sinesmenak

Laburpena:

Santa Ageda eskean ibiltzen ziren baserrietan eta janaria ematen zieten. Txitxiburduntzia egiten zuten mendian neska-mutilek. Gero, auzoko tabernan egoten ziren; tarteka han afaltzen zuten.

18. Larreako kantariak

- **Erref:** AMO-128/011
- **Iraupena:** 0:02:50. **Hasi:** 00:23:50. **Bukatu:** 00:26:40
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:

Larrean kantari onak izan direla dio. Emakumeen izenak aipatzen ditu. Meza Nagusian abesten zuten gizonezkoak aipatzen ditu.

19. Larreako fraideak

- **Erref:** AMO-128/012
- **Iraupena:** 0:02:25. **Hasi:** 00:26:40. **Bukatu:** 00:29:05
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Fraideak

Laburpena:

Gerra garaian frontoirik gabe geratu zirenez, fraideengana joaten ziren pilotan jokatzera. Larreako konbentuan ez zuten haragirik jaten.

20. San Juan bezperako erritua

- **Erref:** AMO-128/020
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:48:01. **Bukatu:** 00:49:02
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:

San Juan bezperan soroak babesteko araoak egiten zituzten.

21. Gabonetan, meza ostean dantzaldia errotan

- **Erref:** AMO-128/021
- **Iraupena:** 0:03:26. **Hasi:** 00:49:02. **Bukatu:** 00:52:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak

Laburpena:

Gabonetan, meza entzun ostean, Ugarteko errotan dantzaldia egiten zuten gazteek. Goizaldean txokolatea jaten zuten. Errotako erreka beraiek garbitzen zuten eta ondoren bazkaria egiten zuten.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2026-06-27

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com